

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/72/2020
Identifikačné číslo spisu:	1113203375
Dátum vydania rozhodnutia:	28.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1113203375.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. D., bytom v R., L. XX, zastúpeného BAJO LEGAL, s. r. o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Bratislave - mestská časť Staré mesto, Landererova 8, IČO: 36 860 581, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o zaplatenie náhrady škody a nemajetkovej ujmy vo výške 7.780,- eur, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 5C/25/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. októbra 2018, sp. zn. 8Co/663/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie proti zamietavému výroku o nepriznaní náhrady škody nad sumu 609,11 eur istiny s príslušenstvom o d m i e t a .

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 16. októbra 2018 sp. zn. 8Co/663/2015 v zamietavom výroku vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, v súvisiacom výroku o trovách konania z r u š u j e a v rozsahu zrušenia vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 5C/25/2013-111 z 13. marca 2015 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu škody vo výške 3 780 eur spolu s úrokom z omeškania 9,5 % ročne zo sumy 3 780 eur od 19. októbra 2012 do zaplatenia, náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2 000 eur, náhradu trov konania vo výške 20 eur a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 2 964,46 eur. Vo zvyšku žalobu zamietol. Opravným uznesením č. k. 5C/25/2013-140 z 21. septembra 2015 opravil označenie žalovanej v súlade s označením uvedeným v žalobnom návrhu.

2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že v spore sa žalobca domáhal náhrady škody vo výške 3 780 eur s príslušenstvom z titulu trov právneho zastúpenia (trov obhajoby), ktoré mu vznikli v trestnom konaní a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 4 000 eur. Žalobu odôvodnil tým, že uznesením policajta Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave z 27. novembra 2008, ČVS:

KRP-64/ODN-2-2008 bolo voči žalobcovi vznesené obvinenie pre prečin ublíženia na zdraví spáchaný z nedbanlivosti. Následne prokurátor podal proti žalobcovi obžalobu. V trestnom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 5T/15/2010 bol žalobca rozsudkom z 9. decembra 2010 spod obžaloby oslobodený z dôvodu, že v konaní nebolo preukázané, že skutok je trestným činom. Oslobodzujúci rozsudok v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2To 3/11 nadobudol právoplatnosť 10. februára 2011. Žalobca v zákonom stanovenej lehote požiadal žalovanú o predbežné prerokovanie jeho nároku na náhradu škody, ktorej žiadosti nebolo vyhovené.

3. Právne vec posúdil súd prvej inštancie v súlade s ustanoveniami § 3, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, 2, 3 a 7, § 9 ods. 1 a 2, § 15 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) a na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nárok žalobcu na náhradu škody za nezákonné rozhodnutie vo výške 3 780 eur z titulu trov obhajoby, ktoré mu vznikli v trestnom konaní, je opodstatnený. Nestotožnil sa s námietkou žalovanej, že žalobcovi mohlo vzniknúť len právo na náhradu tarifnej odmeny, nakoľko výšku samotného nároku na náhradu škody je potrebné posudzovať v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2013 (správne 2012), lebo k vydaniu nezákonného rozhodnutia, ako aj k vzniku škody ním vyvolanej došlo za jeho účinnosti.

4. Uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4 000 eur, považoval súd prvej inštancie za čiastočne dôvodný. Ustálil, že trestné stíhanie malo za následok zásah do nemajetkovej sféry žalobcu a bolo spôsobilé privodiť mu vznik nemajetkovej ujmy. S prihliadnutím na intenzitu, priebeh, rozsah, ohlas, ako aj dĺžku trvania trestného stíhania, a napokon aj absenciu akejkoľvek formy reparácie zo strany žalovanej, považoval za jedinou možnosť, ako zmierniť následky neoprávneného zásahu do osobnostnej sféry žalobcu priznaním peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 2 000 eur, ktorú považoval za spravodlivú a dostatočnú formu zadostučinenia. Zamietnutie zvyšnej časti uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy odôvodnil tým, že žalobca svoje tvrdenia o ohrození jeho spoločenského postavenia súvisiaceho s postavením starostu nepreukázal.

Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil právne ustanovením § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov v znení platnom a účinnom do 30. júna 2016) a vecne čiastočným úspechom žalobcu vo veci, kde rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu.

5. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom sp. zn. 8Co/663/2015 zo 16. októbra 2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zmenil tak, že uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 609,11 eur spolu s úrokom omeškania vo výške 8,75 % ročne od 29. novembra 2012 do zaplatenia a vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Žalovanej náhradu trov konania nepriznal.

6. Odvolací súd preskúmaval odvolaním napadnuté rozhodnutie v súlade s § 470 v spojení s § 379 a § 380 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok účinného od 1. júla 2016 v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Po zopakovaní dokazovania na nariadenom pojednávaní (§ 384 v spojení s § 385 CSP) dospel k záveru, že žalobca sa v spore domáhal náhrady škody z dôvodu nesprávneho postupu prokuratúry a nezákonného rozhodnutia o vznesení obvinenia a to v rozsahu, v akom si uplatnil nárok na náhradu škody v žiadosti o predbežné prerokovanie nároku. Za nedôvodnú považoval námietku týkajúcu sa tvrdenia, že súd prvej inštancie sa mal zaoberať len nárokom žalobcu v žiadosti o predbežné prerokovanie nároku [pričom mal (výslovne uviesť) titul, na základe ktorého sa náhrady škody domáha]. Podľa názoru odvolacieho súdu zo znenia § 3 ods. 1 a § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2012, nevyplývala povinnosť poškodeného označiť v žiadosti titul nároku na náhradu škody, preto tento v žiadosti o predbežné prerokovanie nároku nebol povinný presne pomenovať titul, na základe ktorého sa náhrady škody domáhal.

7. Odvolací súd nesúhlasil ani s tvrdením žalovanej, že generálna prokuratúra nebola oprávneným orgánom konať v mene štátu v prípade, ak titulom náhrady škody malo byť nezákonné rozhodnutie v rozsahu uznesenia o vznesení obvinenia. Konštatoval, že v čase podania žaloby bol účinný zákon č. 412/2012 Z. z., ktorým boli presne stanovené podmienky, za ktorých koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v mene štátu vo veciach náhrady škody spôsobenej v trestnom konaní vyšetrovateľom policajného zboru alebo povereným príslušníkom policajného zboru. V danej veci do úvahy prichádzala ako jediný orgán konajúci v mene štátu Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, a

to aj pokiaľ ide o nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia, nakoľko prokurátor zamietol sťažnosť žalobcu proti tomuto uzneseniu a podal v danej trestnej veci obžalobu [rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 8Cdo 289/2014 zo 14. októbra 2015, publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 6/2016].

8. Námietku žalovanej týkajúcu sa tvrdenia, že súd prvej inštancie rozhodol v rozpore s § 18 zákona č. 514/2003 Z. z. tým, že žalobcovi priznal nárok na dohodnutú zmluvnú odmenu a nie tarifnú odmenu, odvolací súd vyhodnotil ako opodstatnenú. Uviedol, že žalobca si v konaní uplatňoval v rámci nároku na náhradu škody trovy právneho zastúpenia vo výške 3 780 eur, ktoré zaplatil obhajcovi za zastupovanie v trestnom konaní. Hoci trovy právneho zastúpenia vznikli žalobcovi pred prijatím právnej úpravy zákona č. 514/2003 Z. z. účinne od 1. januára 2013, judikatúra zaujala taký výklad, že poškodený má nárok na náhradu účelne vynaložených trov obhajoby, za ktoré treba považovať trovy právneho zastúpenia vo výške tarifnej odmeny stanovenej za zastupovanie klienta v trestnom konaní osobitným právnym predpisom. Tento právny záver možno uplatniť aj v danej veci pri výklade § 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 30. decembra 2012 (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 44/2017). Vzhľadom na uvedené dôvody odvolací súd konštatoval, že obhajcovi prináleží tarifná odmena za zastupovanie žalobcu v trestnom konaní, ktorú vyčíslil v celkovej výške 609,11 eur podľa ustanovenia § 12 ods. 3 písm. a/ vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“). a to za zastupovanie žalobcu v trestnom konaní v roku 2009, za 4 úkony právnej služby spolu v sume 231,80 eura (prevzatie zastúpenia a konzultácia, účasť na výsluchu 21. mája 2009, záverečné preštudovanie spisu, návrh na zastavenie trestného stíhania); za 5 úkonov právnej služby v roku 2010 v sume 300,55 eura (sťažnosť voči podmienenému zastaveniu, účasť na pojednávaní 19. októbra 2012 a 9. decembra 2010, porada s klientom 19. októbra 2010, príprava záverečnej reči), za jeden úkon právnej služby v sume 15,01 eur v roku 2010 (účasť na odročenom pojednávaní 24. augusta 2010) a za jeden úkon právnej služby v roku 2011 v sume 61,75 eura (účasť na pojednávaní na krajskom súde). Ako dôvodnú vyhodnotil odvolací súd aj námietku žalovanej týkajúcu sa omeškania. Konštatoval, že žalovaná sa nemohla dostať do omeškania s plnením deň nasledujúci po doručení žiadosti o predbežné prerokovanie nároku, ale najskôr až odmietnutím žiadosti listom z 29. novembra 2012, preto žalobcovi vznikol nárok na priznanie úroku z omeškania zo sumy 609,11 eur vo výške 8,75% ročne od 29. novembra 2012 do zaplatenia.

9. K uplatnenému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a uplatnenej odvolacej námietky s poukazom na § 17 zákona č. 514/2003 Z. z., odvolací súd uviedol, že je nepochybné, že trestné stíhanie vykonané na nezákonnom podklade predstavovalo pre žalobcu určitú imateriálnu ujmu, to však ale žalobcu nezbavovalo povinnosti v prípade uplatňovania jej peňažnej náhrady preukázať, vznik tejto nemajetkovej ujmy v jednotlivých oblastiach života, ako aj to, že zadosťučinenie v inej ako peňažnej podobe nie je dostatočne účinným a efektívnym prostriedkom na vyváženie či zmiernenie tejto vzniknutej ujmy. Podľa názoru odvolacieho súdu z dôkazov nebolo možné vyvodiť záver, že by trestné stíhanie výrazne ovplyvnilo dovtedajší život žalobcu, že by svojím rozsahom a intenzitou predstavovalo značný zásah do jeho osobnostných práv a malo závažné dopady na jeho spoločenské uplatnenie či na jeho súkromný život. Odvolací súd podotkol, že len samotná skutočnosť, že žalobca bol bezúhonnou osobou, počas trestného stíhania sa musel zúčastňovať na vyšetrovacích úkonoch, bol vystavený hrozbe trestu odňatia slobody a bol v psychickej nepohode, nepostačujú pre záver o naplnení predpokladov pre vznik nároku na peňažnú formu náhrady nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie v tomto smere vychádzal len z potenciálnej možnosti vzniku negatívnych následkov v súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení žalobcu, čo však podľa názoru odvolacieho súdu nepostačovalo pre priznanie finančnej kompenzácie. Za účelom zmiernenia, resp. vyváženia následkov vzniknutej ujmy považoval odvolací súd za postačujúce samotné konštatovanie porušenia práva, či ospravedlnenie. Na základe uvedeného teda dospel k záveru, že priznanú finančnú náhradu nemožno považovať za primeranú intenzitu ujmy vzniknutej žalobcovi a následkom v jednotlivých oblastiach jeho života.

Rozhodnutie o nároku na náhradu trov odvolacieho konania odôvodnil právne ustanovením § 396 ods. 2 v spojení § 255 ods. 2 CSP a vecne tým, že žalovanej preukázateľne trovy odvolacieho konania nevznikli.

10. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej tiež len „dovolateľ“) dovolanie, ktorého

prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP. Nesprávny procesný postup súdu mal spočívať v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Uviedol, že odvolací súd sa pri posúdení nároku žalobcu odklonil od judikatúry týkajúcej sa obdobných vecí. Z tohto dôvodu podľa jeho názoru došlo k porušeniu princípu právnej istoty vo vzťahu k požiadavke predvídateľnosti rozhodnutia. Zároveň namietal, že odvolací súd sa v odôvodnení ani nezmienil, ako sa vysporiadal s judikatúrou, na ktorú poukázal žalobca a prečo sa od nej odklonil. Poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017 a rozhodnutia súdov nižších inštancií.

11. Dovolateľ nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu v súvislosti s posúdením jeho nároku na náhradu škody vo výške 3 780 eur z titulu trov obhajoby v trestnom konaní. Bol toho názoru, že náklady na trovy právneho zastúpenia, ktoré vznikli pred prijatím novelizácie zákona č. 514/2003 Z. z. účinné od 1. januára 2013 bolo možné odškodniť v plnej výške. Iný výklad ustanovenia § 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. považoval v rozpore s gramatickým znením toho ustanovenia a úmyslom zákonodarcu. Z uvedeného dôvodu vymedzil právnu otázku, ktorá je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozhodovaná rozdielne „či je prípustný a možný výklad § 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2012 spočívajúci v tom, že náklady na trovy právneho zastúpenia, ktoré žalobcovi vznikli do 31. decembra 2012 je možné odškodniť len vo výške účelne vynaložených trov obhajoby, za ktoré treba považovať trovy právneho zastúpenia vo výške tarifnej odmeny stanovenej na zastupovanie klienta v trestnom konaní osobitným predpisom (vyhláška č. 655/2004 Z. z.)". Nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu, ktorý pri posudzovaní výšky uplatnenej náhrady škody z titulu zmluvnej odmeny vychádzal z právneho názoru uvedeného v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 402/2015 z 28. apríla 2016 (týkajúcou sa aplikácie zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, ktorý ale rozsah náhrady škody neupravoval). V tejto súvislosti podotkol, že gramatickým, ale aj teleologickým výkladom § 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2012 nie je možné dospieť k inému záveru než, že sa mohol domáhať náhrady nákladov za zastupovanie v trestnom konaní v plnej výške. Iný výklad považoval za neprípustný.

12. Následne dovolateľ nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu v súvislosti s posúdením jeho nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Zdôraznil, že sa žiadneho konštatovania porušenia práva, či ospravedlnenia zo strany Slovenskej republiky nedočkal, a teda de facto mu žiadne zadost'učinenie nebolo poskytnuté. Bol toho názoru, že mu mala byť automaticky priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch vzhľadom k tomu, že nezákonnosť trestného konania bola potvrdená tým, že bol oslobodený spod obžaloby. Dodal, že každé trestné konanie ovplyvňuje a zasahuje do života osoby, a ak sa preukáže, že takéto konanie nemalo byť vedené, automaticky a bez ďalšieho posúdenia zakladá nárok na odškodnenie tohto nezákonného zásahu. Podľa názoru dovolateľa vznik nemajetkovej ujmy je nutné hodnotiť na základe objektívnych dôvodov, ako je povaha trestnej veci, dĺžka trestného konania a samozrejme by malo byť zohľadnené aj to, ako trestne stíhaný a jeho okolie to vnímali, a ako to zasiahlo do ich životov. Zdôraznil, že bol vystavený právnej neistote viac ako dva roky, počas ktorých prebiehalo trestné konanie, pričom mu hrozil v prípade uznania viny trest odňatia slobody. K dokazovaniu nemajetkovej ujmy poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 20. januára 2016, sp. zn. 30 Cdo 2865/2015, z ktorého okrem iného vyplýva právny názor, že vznik nemajetkovej ujmy sa spravidla dôvodí vtedy, ak by akákoľvek iná osoba v rovnakom postavení ako poškodený mohla výkon verejnej moci a jeho následky vnímať rovnako. Z tohto dôvodu namietal nesprávne právne posúdenie veci s tým, že vymedzil právnu otázku, či „v prípade, ak trestné konanie voči žalobcovi skončilo jeho oslobodením spod obžaloby, pretože skutok pre ktorý bol trestne stíhaný nebol trestným činom, vzniká žalobcovi automaticky a bez ďalšieho nemajetková ujma, ktorú je z hľadiska závažnosti potrebné odškodniť priznaním náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch". Zároveň tvrdil, že v spore preukázal svoje tvrdenia, že nezákonné trestné stíhanie sa ho psychicky dotklo, čo vyplýva z jeho výpovede v konaní pred súdom prvej inštancie, kedy uviedol, ako celú vec pociťoval depresívne. Napokon aj z výsluchu jeho partnerky K. vyplynulo, že žalobca bol zúfalý a kritické obdobie prežíval depresívne. V tejto súvislosti podporne poukázal aj na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky (sp. zn. PL. ÚS 35/09, II. ÚS 2175/16). Navrhol napádaný rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

13. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie ako neprípustné odmietnuť podľa § 447 písm. c/ CSP s poukazom na § 422 ods. 1 písm. a/ CSP, lebo tzv. majetkový cenzus predstavuje obmedzenie

prípustnosti dovolania pre právne posúdenie (dôvody uvedené v § 421 ods. 1 CSP) stanovením výšky sumy, ktorá je predmetom dovolacieho prieskumu. V tomto kontexte ďalej uviedla, že dovolaním bol napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej o peňažnom plnení vo výške 609,11 eur. Výška minimálnej mzdy v čase podania žaloby, t. j. 1. februára 2013 bola 337,70 eur (nariadenie vlády č. 326/2012 Z. z., ktorým sa upravuje suma minimálnej mzdy za rok 2013). Odvolací súd rozhodol v napadnutom výroku o peňažnom plnení neprevyšujúcom desaťnásobok minimálnej mzdy.

14. Najvyšší súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné vo vzťahu k nároku na náhradu škody; vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je ale naopak dovolanie dôvodné.

15. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

16. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

17. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

18. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

19. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní).

20. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

21. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

22. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.). V zmysle uvedeného ustanovenia treba pod porušením práva na spravodlivý proces rozumieť nesprávny postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

23. V preskúmvanej veci predmetom sporu bol nárok žalobcu na náhradu škody z titulu trov obhajoby v trestnom konaní vo výške 3780 eur a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4 000 eur. Dovoláním napádaným rozsudkom odvolací súd zmenil vyhovujúci výrok o priznaní náhrady škody vo výške 3 780 eur istiny s príslušenstvom a o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 2000 eur tak, že z titulu náhrady škody priznal žalobcovi sumu 609,11 eur s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti žalobu o náhradu škody, vrátane celého nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol. Predmetom dovolacieho prieskumu je výrok, ktorým odvolací súd v prevyšujúcej časti žalobu zamietol, lebo v tejto časti bolo rozhodnutie vydané v neprospech žalobcu (§ 424 CSP).

24. Z okolností preskúmvanej veci vo vzťahu k nároku na náhradu škody dovolací súd nezistil opodstatnenosť namietanej vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, lebo odvolací súd v súlade s § 384 a § 385 CSP, po zopakovaní dokazovania v nevyhnutnom rozsahu a to oboznámením sa s návrhom na zastavenie trestného stíhania z 31. júla 2009 a s vyúčtovaním právnych služieb z 9. februára 2011 dospel k záveru, že hoci trovy právneho zastúpenia vznikli žalobcovi pred prijatím právnej úpravy zákona č. 514/2003 Z. z. účinné od 1. januára 2013, judikatúra najvyššieho súdu (R 17/2018), ako aj nadväzujúca súdna prax (sp. zn. 3Cdo 198/2017) zaujala výklad, že poškodený má nárok na náhradu účelne vynaložených trov obhajoby, za ktoré treba považovať trovy právneho zastúpenia vo výške tarifnej odmeny stanovenej za zastupovanie klienta v trestnom konaní osobitným právnym predpisom (vyhláškou č. 655/2004 Z. z.), ktorý právny záver je možno uplatniť aj v danej veci pri interpretácii § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky (sp. zn. 6Cdo 44/2017).

25. Odôvodnenie napádaného rozhodnutia, týkajúce sa uplatneného nároku na náhradu škody z titulu trov obhajoby v trestnom konaní v prevyšujúcom rozsahu nad sumu 609,11 eur istiny s príslušenstvom priznanej náhrady škody, uvedené v bodoch 12 až 14 (v jeho kontexte ako celku) spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP. Z jeho obsahu vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Odôvodnenie rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť.

26. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP. Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľovi znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z

hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06).

27. Len pre úplnosť dovolací súd dodáva, že z hľadiska rozsahu náhrady škody z titulu trov obhajoby v trestnom konaní, treba primerane použiť aj všeobecné zásady charakteristické pre právnu úpravu týkajúcu sa trov konania, t. j. zásadu účelného uplatňovania alebo bránenia práva. Účelnosť vynaložených nákladov na trovy obhajoby znamená aj to, že štát nie je povinný znášať náklady v podobe neprimerane dohodnutých zmluvných odmien medzi advokátom a poškodeným, ktoré niekoľkonásobne prevyšujú odmenu tarifnú, tak ako to je aj v danom prípade. Z uvedeného pravidla vyplýva, že sa uhrádzajú len účelne, či dôvodne vynaložené náklady v konaní a teda nie všetky náklady, ktoré účastník v konaní vynaložil; pritom záleží na účastníkovi samotnom, aké finančné prostriedky na svoju obranu v súdnom konaní vynaloží. V súvislosti s odmenou za zastupovanie advokátom platí, že aj v prípade, ak sa klient s advokátom dohodne na zmluvnej odmene, pri určení nákladov konania, ktorých náhrada sa priznáva proti inej fyzickej či právnickej osobe, sa výška odmeny advokáta určí podľa ustanovení o tarifnej odmene (§ 18 ods. 1 a 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2012). Niet dôvodu, aby štát uhrádzal poškodenému v tomto špecifickom prípade náhrady škody všetky náklady, ktoré vynaložil v trestnom konaní na svoju obhajobu, pretože by bolo popretím základných predpokladov pre náhradu škody, aby štát hradil aj náklady spojené so zastúpením, ktoré boli poškodeným vynaložené bezúčelne. Je potrebné preto uplatniť obmedzenie v tom zmysle, že pre účely náhrady škody sa musí jednať o náklady na obhajobu vynaložené účelne. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezakladá prípustnosť, ani dôvodnosť podaného dovolania.

28. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

29. Podľa § 422 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada. Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

30. Obmedzenie prípustnosti dovolania na základe zásady ratione valoris znamená, že dovolanie nie je prípustné vo veciach, v ktorých predmetom je výlučne peňažné plnenie v určitej výške vo vzťahu k dovolaním napadnutému výroku. Citované zákonné ustanovenie teda predpokladá a zároveň nevylučuje, ak v konaní bolo rozhodnuté o viacerých žalobcom uplatnených nárokoch, potom je potrebné majetkový cenzus posudzovať osobitne u každého z dovolaním napádaných výrokov (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 44/2017 z 21. júna 2018). Z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že vo vzťahu k posúdeniu prípustnosti dovolania s ohľadom na majetkový cenzus je rozhodný predmet dovolacieho konania, a to bez ohľadu na žalobcom celkovo uplatnený nárok (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo 289/2014 zo 14. októbra 2015).

31. V danom prípade žalobca predmetom dovolacieho konania pri nároku na náhradu škody z titulu trov obhajoby v trestnom konaní vo vzťahu k zamietavému výroku nad sumu 609,11 eur, urobil nárok na náhradu škody vo výške, ktorá mu nebola priznaná 3 170,89 eura (3780 - 609,11 = 3 170,89). Výška minimálnej mzdy v roku 2013 (v čase podania žaloby) bola ustanovená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 326/2012 Z. z. sumou 337,70 eura, t. j. desaťnásobok tejto sumy predstavuje sumu vo výške 3 377 eur. Z tohto dôvodu dovolanie uplatnené v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ a písm. c/ CSP v spojení s § 422 ods. 1 písm. a/ CSP nie je prípustné (§ 447 písm. c/ CSP).

32. Vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy ale dovolací súd považoval za dôvodnú námietku týkajúcu sa náležitého neodôvodnenia rozhodnutia odvolacím súdom, ktorý v tejto časti žalobu zamietol z dôvodu nepreukázania skutkových tvrdení žalobcu o závažnosti vzniknutej ujmy, zásahu do jeho osobnostných práv, súkromného života i spoločenského postavenia. V danom prípade odvolací súd nepovažoval za postačujúce pre priznanie finančnej kompenzácie právny záver súdu prvej inštancie, ktorý pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal z potenciálnej možnosti vzniku negatívnych následkov v súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení žalobcu a po zohľadnení

individuálnych skutkových okolností za primeranú považoval náhradu nemajetkovej ujmy v sume 2 000 eur. Naopak odvolaciemu súdu sa javilo za postačujúce za účelom zmiernenia, resp. vyváženia následkov vzniknutej ujmy, samotné konštatovanie porušenia práva či ospravedlnenie. Z odôvodnenia však nevyplýva na základe akých skutkových okolností, vykonaných, resp. zopakovaných prípadne doplnených dôkazov pred odvolacím súdom dospel k odlišným skutkovým záverom ako súd prvej inštancie (ak v príslušnej časti žalobu v celom rozsahu zamietol). Len všeobecné konštatovanie o účele a zmyslu náhrady nemajetkovej ujmy, bez zohľadnenia relevantných konkrétnych skutkových okolností danej veci nespĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 3 CSP.

33. Možnosť zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je vlastnosťou apelačného opravného systému, vrátane systému neúplnej apelácie, na ktorom je založené odvolacie konanie v sporovom konaní (§ 388 CSP). Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám zopakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (5Cdo 131/2009, 5Cdo 68/2011, 7Cdo 110/2018). Je nepripustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o zmene rozsudku súdu prvej inštancie dospel iba na základe dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, bez toho, že by zopakoval dôkazy v potrebnom rozsahu.

34. K uplatnenej námietke nepreskúmateľnosti, resp. náležitého neodôvodnenia napadnutého rozhodnutia, dovolací súd odkazuje na závery zjednocujúceho stanoviska, ktoré prijalo Občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 pod R 2/2016, podľa ktorého: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska (pokiaľ ide o jeho druhú vetu) nedotkli, preto ho treba, v práve spomenutom rozsahu považovať aj naďalej za aktuálne.

35. V zmysle judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 <ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej len „ústava“> vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

36. Z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (do 30. júna 2016) vyplýva, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo 44/2015, 2Cdo 111/2014, 3Cdo 4/2012, 4Cdo 263/2013, 5Cdo 241/2013, 6Cdo 591/2015, 7Cdo 212/2014, 8Cdo 137/2015). Na uvedenom závere zotrúva

rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj po nadobudnutí účinnosti CSP (2Cdo 5/2018, 3Cdo 146/2018, 8Cdo 70/2017). Z tohto dôvodu následne dovolací súd vecne neposudzoval dovolanie z hľadiska opodstatnenosti argumentácie týkajúcej sa uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

37. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v zamietavom výroku vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, v súvisiacom výroku o trovách konania v súlade s § 449 ods. 1 CSP a v rozsahu zrušenia vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

38. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu vec opätovne prejednať a rozhodnúť o odvolaní žalovanej v rozsahu priznanej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 2 000 eur. Určenie primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy konkrétnou sumou nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu. Jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu o určitom kvalitatívnom posúdení všetkých individuálnych okolností, po zohľadnení relevantnej právnej úpravy týkajúcej sa odškodnenia, ako aj zohľadnenia porušenia základných práv a slobôd každej fyzickej osoby nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (čl. 46 ods. 3 ústavy <ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej len „ústava“>), s prihliadnutím na súdnu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

39. O trovách dovolacieho konania a o trovách pôvodného konania o náhradu nemajetkovej ujmy rozhodne odvolací súd v súlade s § 453 ods. 1 a 3 CSP.

40. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.